

9/10

Hr Erlander säger sig vara nöjd

med valresultatet i stort sett, men på ett par punkter gör han ett beklagande. "Vi är emellertid icke tillfredsställda, beroende därpå att vår argumentation i ringa utsträckning förmått övertyga de förutvarande kommunistiska väljarna", säger han. "Kommunisternas förluster har därför lett till att de borgerliga partierna för första gången närmat sig — kanske när poströsterna är sluträknade till och med nätt — halva antalet avgivna röster."

Det är verkligen en underlig tankegång. Meningen kan blott vara att påstå att de förutvarande kommunisterna i stort sett övergått inte till socialdemokratin, utan till de icke socialistiska partierna. Nu är ju i och för sig en sådan utveckling ytterst osannolik; att kommunisterna står närmare socialdemokratin än de andra partierna är självklart, och hr Erlander utgår ju också från detta då han beklagar att hans eget parti inte lyckats vinna frånfallna kommunister. Men viktigare är det enkla faktum att kommunisterna, om man jämför 1950 och 1952 års val, förlorat blott omkring 20.000 röster, medan folkpartiet vunnit omkring 95.000 röster och socialdemokraterna minskat med över 120.000 röster; högers vinst och bondeförbundets förlust tar ungefär ut varandra. Av röstsiffrorna framgår med all tydlighet att de förutvarande kommunisterna inte haft någon nämnvärd betydelse för valutgången; det väsentliga är att folkpartiet vunnit och socialdemokratin förlorat. Det enda rimliga antagandet är att ett mycket stort antal socialdemokrater övergått till folkpartiet. Det är det obehagliga men ofrånkomliga som statsministern står inför, och han försöker komma ifrån fakta genom så uppenbart grundlösa och naiva funderingar som att det skulle vara de gamla kommuniströsterna som givit oppositionen framgång.

En stridbar militärs minnen

ÖVERSTE K. A. Bratt, som om några månader fyller sjuttio år, har gjort större insatser i svensk försvarsdebatt än flertalet, kanske alla till en högre position komma jämnåriga militärer. Han började sin egentliga bana på detta område då han tog avsked — eller rättare övergick på övergångsstat — år 1928; under de följande åren författade han den långa rad artiklar och böcker som mer än något annat inskärpte flygets betydelse och därmed belyste revolutionen i modern krigföring. De flesta skrifter om försvarsfrågan från dessa år verkar likgiltiga, konventionella och tanklösa vid sidan av Bratts. Under andra världskriget blev han — utom politisk inspiratör och intrigör bakom kulisserna — vår mest uppmärksam militärskribent. De memoarer han nu utgivit, *I krigarens lovliga avsikt* (Hökerbergs, 18: 75), är goda vittnesbörd om den stridbara vitalitet som utmärker honom; de är friska och öppna, och man läser dem med spänning.

"Öppna": det ordet tycks mig vara väsentligt i sammanhanget. Öppenheten består inte, eller blott i ringa grad, i indiskreta anekdoter eller i blottandet av personliga felsteg eller misstag. Den är en förmåga snarare än en metod. Bratt har förmågan att vara öppen därför att han med alla reservationer godtar sin egen karaktär utan att vara mer än lovtligt förälskad i den, därför att han är så ivrig att berätta och klargöra. Den självkaraktäristik han på några sidor ger är ypperlig. Han talar om sin aggressivitet, sin äre- och maktlystnad, sin fäfänga. "Han är på något sätt och av någon orsak så konstigt beskaffad att han i varje annan ser en motståndare som skall övervinnas, en konkurrent som skall konkurreras ut." Men han talar också om den känsla av osäkerhet som ligger bakom, om misstanken att han är fysiskt feg — om spänningen mellan det arg-sint utåtriktade och tendensen till idealitet, askes och "andlighet". "Läsaren av dessa självbekännelser behöver inte påpeka att författaren i denna sin skildring av sig själv visserligen inte sticker under stol med sina brister, sina fel och dumheter, men att han icke desto mindre njuter av att få berätta dem, att han är belåten med sin arrogans, suffisans osv.; att denna 'bikt' med andra ord inte alls sker i en anda av kristen ödmjukhet."

En viss reaktion mot den öppenhet som består i hektiska kastningar mellan skrytets och ödmjukhetens attityder träder fram i dessa ord; inte för ro skull polemiserar Bratt i ett par satser mot Sven Lidman. Bratt företräder i det sammanhanget ärlighet, anspråkslöshet och förmåga att tala sanning; intellektuellt och moraliskt — inte konstnärligt och fantasimässigt — verkar han överlägsen den person som med alla avslöjanden och demaskeringar är och förblir en inbilsk skroddör.

"I krigarens lovliga avsikt" är en tillspetsad titel på boken. Den innehåller åtskilliga hårda angrepp, det är sant, men också många vänliga och varma omdömen. Man får se ett gott stycke militärliv inifrån; det är kanske bokens största förtjänst. Bratt är i stånd att erkänna även rätt obehagliga misstag, såsom att han inte förrän sent förstod vad nazismen innebar och att den av honom skarpt angripne statsministern i huvudsak hade rätt i sin hållning under finska kriget. Han har till och med klart för sig att en olustig blandning av sanningslidelse och karriärism präglade hans offentliga verksamhet under åren före världskriget. Hur vacklande, tvivelaktiga och bestämda av önsketänkande hans artiklar var under detta krig tycks han däremot inte ha velat förstå.

Boken börjar med några konventionella kapitel om släkten och dess gårdar i Värmland och författarens barndom. Allt detta kunde ha ersatts av några rader; ofta blir barnaminnen prisade, men Bratt saknar helt förmåga i den genren. Givande är skildringarna av erfarenheterna från tiden före första världskriget. En rad officerare har talat så snällt om denna tid att man börjar misstro sina egna minnesbilder av tjocka och odugliga

punschkapten; Bratt talar om att det dracks mycket punsch och att det fanns mycken oduglighet och slentrian. Tyngdpunkten i boken ligger i framställningen av Bratts arbete som reformator och skribent före och under andra världskriget. Hans framhävande av flygets betydelse